

Критеріальна оцінка рівня економічної безпеки держави

Швець Ю.Ю., к. е. н., доц., Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського

В умовах прискореної глобалізації світового господарства однією з найважливіших економічних проблем в Україні, є забезпечення економічної безпеки держави. Невирішеність проблем у цій сфері не дозволяє забезпечити відповідний рівень економічного зростання, ускладнює здійснення ефективної реструктуризації економіки. Процеси гарантування економічної безпеки постійно перебувають у центрі уваги науковців. Але в більшості випадків вони досліджують лише окремі питання проблеми, пов'язані, насамперед, із формуванням базових засад забезпечення економічної безпеки, визначенням системи економічних інтересів і пріоритетів розвитку, формуванням окремих заходів стосовно управління безпекою.

В цілому економічну безпеку можна визначити як стан захищеності економічних інтересів суб'єкта: держави, регіону, підприємства, особистості, від зовнішніх і внутрішніх негативних впливів, загроз.

Виходячи з того, що економіці належить базисна роль у розвитку суспільства і держави, проблеми економічної безпеки розглядаються не тільки у власне економічній сфері, але і в областях її перетину з іншими, позаекономічними сферами діяльності: соціально-економічній, військово-економічній, забезпечення громадської безпеки, сфери захисту інтелектуальної власності та науково-технічного потенціалу, взаємодії економіки та охорони навколишнього середовища і т.д.

Економічна безпека може забезпечуватися як економічними методами, так і засобами неекономічного характеру: політичними, військовими. В значній мірі безпеку у позаекономічних сферах залежить від використання різних економічних засобів. До того ж, використовуючи економічні інструменти при оцінці наслідків загроз безпеці в будь-якій сфері діяльності, можна кількісно визначити збиток і відповідно виділити пріоритетні напрямки розподілу ресурсів.

Виділяються наступні основні блоки проблем економічної безпеки: проблеми, пов'язані зі збереженням і підтриманням народногосподарського комплексу країни; проблеми, пов'язані з підтримкою функціонування економіки в умовах надзвичайних ситуацій; військово-економічні проблеми; проблеми, пов'язані з перетворенням відносин власності; економічні проблеми взаємодії із зовнішнім світом.

Для визначення рівня економічної безпеки країни, регіону використовуються різні методи. Укрупнено їх можна представити у вигляді чотирьох груп: спостереження основних макроекономічних показників і порівняння їх із граничними значеннями; метод експертної оцінки для ранжирування територій за рівнем загроз; оцінка темпів економічного зростання країни за основними макроекономічними показниками і динаміка їх

змін; методи прикладної математики і, зокрема, багатовимірного статистичного аналізу.

Основною проблемою при використанні методу спостереження основних макроекономічних показників є виділення тих показників, порівняння яких з пороговими значеннями дозволить дати комплексну оцінку стану економіки країни, виявити об'єктивні небезпечні тенденції.

Досить широко використовуються методи експертної оцінки. Так, на їх основі проводиться оцінка інтегрального показника надійності країни або оцінка ризику країни.

Для оцінки економічної безпеки може бути використаний сучасний математичний апарат складних систем. Перш за все виникає питання про моделювання об'єктів економічної безпеки.

Другим питанням, встає при вивченні економічної безпеки, є питання про методи дослідження розроблювальних моделей. Слід зазначити, що є значна кількість ефективних методів аналізу, які умовно можна розділити на наступні групи: методи експертних оцінок, методи статистичного аналізу, теоретико-ігрові методи, методи теорії нечітких систем. Окрему групу можуть також скласти методи оптимізації. Алгоритм критеріальної оцінки рівня економічної безпеки держави наведено на рис.

Рис. Алгоритм критеріальної оцінки рівня економічної безпеки держави

Слід зазначити, що поки немає загально визнаних методів оцінки економічної безпеки. Необхідність застосування суворого математичного апарату помітно обмежує число показників, які можуть бути використані. Далеко не всі показники економічної безпеки можуть бути виражені у кількісній формі. Але застосування багатовимірного підходу дозволяє побачити ті сторони явища, які важко розкрити, спираючись на один-два навіть найбільш важливих показника .

Таким чином, забезпечення економічної безпеки – це гарантія незалежності країни, умова стабільності й ефективної життєдіяльності суспільства, досягнення успіху. Тому забезпечення економічної безпеки належить до числа найважливіших національних пріоритетів. Завданням держави є виявлення загроз, визначення рівня їх небезпеки, реалізація адекватних заходів щодо запобігання та усунення загроз, а також негативних наслідків їхнього впливу.